

РІШЕННЯ
спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, м. Київ прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 08 – Право на підставі прилюдного захисту дисертації **«Приватноправові відносини з іноземним елементом з надання грантової допомоги»** за спеціальністю 081 – Право

12 липня 2023 року,

Костів Марія Тарасівна 21 липня 1994 року народження, громадянка України.

Освіта вища: закінчила у 2018 році Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, здобула ступінь вищої освіти спеціаліста за спеціальністю Право.

Тимчасово не працює.

Дисертацію виконано у Науково-дослідному інституті приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, м. Київ.

Науковий керівник Кочин Володимир Володимирович, кандидат юридичних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України.

Здобувач має 7 публікацій за темою дисертації, з них 3 наукові статті в українських виданнях, включених до переліку фахових для юридичних наук, тези 3 доповідей на наукових заходах, 1 наукова стаття, що додатково відображає результати дисертації. (зазначити три наукові публікації):

1) Костів М. Т. Особливості проведення конкурсу з надання грантової допомоги. Юридична Україна. 2021. № 5 (221). С. 40–45.

2) Костів М. Т. Особливості правового статусу учасників правовідносин з надання грантової допомоги. Юридична Україна. 2021. № 6 (222). С. 36–44.

3) Kostiv M. T. Philanthropy in Ukraine during martial law. Entrepreneurship, Economy and Law. № 4/2022. P. 5–9 (<https://doi.org/10.32849/2663-5313/2022.4.01>).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

1. Член спеціалізованої вченої ради, офіційний опонент **Зеліско Алла Володимирівна**, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Висновок позитивний. Висловлено такі зауваження:

1. У рамках наукової новизни (категорія «вперше»), дисертанткою було сформульовано поняття гранту. Проте в самій дисертації не розкривається термін «грантова допомога», який використовується в назві дисертації. Це створює певний термінологічний дисонанс та потребує додаткового роз'яснення щодо змісту обох вказаних понять і їх співвідношення чи взаємозв'язку під час публічного захисту.

2. Потребує додаткової аргументації категоричність позиції здобувачки щодо неможливості іноземних благодійників надавати благодійні гранти для напрямку, пов'язаного із «сприянням обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захистом населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану». Дисертантка приводить твердження, що така діяльність пов'язана з державною безпекою та захистом державного кордону України, який покладається на військові формування та правоохоронні органи держави (відповідно до статті 17 Конституції України). Однак це твердження потребує

додаткового обґрунтування, оскільки сама стаття 17 Конституції України також зазначає, що «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу». Крім того, з огляду на актуальність теми доцільно провести порівняльне дослідження уявлень про благодійність серед іноземних благодійників та інститутів громадянського суспільства в Україні.

3. У дисертації зазначається необхідність унормування в Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-VI таких форм благодійної діяльності, як волонтерство та гуманітарна допомога, які мають спеціальне нормативне регулювання. Проте в дисертації авторкою не надано змістовного твердження такої позиції і не приділено увагу дослідженню цих окремих нормативно-правових актів. Зокрема, не розмежовується надання гуманітарної допомоги у вигляді коштів та надання грантів від іноземних надавачів.

2. Член спеціалізованої вченої ради, офіційний опонент **Шишка Олександр Романович**, кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ:

1. Потребує уточнення правова позиція авторки щодо розуміння безоплатності договору з надання гранту. Зокрема, авторкою вказується, що за «юридичною характеристикою договір з надання гранту ... є безоплатним» і його «доцільно ... виокремлювати окремо в системі безоплатних договорів» (стор.116-117, 158). При цьому у роботі пояснюється, що «ознака безоплатності характеризується відсутністю зустрічних вимог у надавача такої допомоги» (стор. 7, 28, 107). Однак у п. 4 новизни «вперше» зазначено, що грантодавець має право проводити аудит використання гранту, а обов'язки грантоотримувача включають подання звітів відповідно до встановленого графіку і надання первинної документації щодо використання гранту (стор. 23, 110). Також, в роботі пропонується вважати порядок подання звітності та здійснення контролю за використанням гранту однією з істотних умов договору про надання гранту (стор. 22 та 109). Враховуючи ці аспекти, така позиція вимагає додаткового уточнення та роз'яснення.

2. Положенням першим новизни «вперше» авторкою запропоновано визначення гранту, як «грошових коштів у національній та/або іноземній валюті», що, безперечно, є новим і цікавим поглядом. В обґрунтування такої позиції в роботі наводяться аргументи, що «.. надання гранту в якості нерухомого майна є помилковим», оскільки «... відносини з надання гранту характеризуються безоплатністю, тобто відсутністю зустрічних вимог зі сторони надавача гранту» (стор. 34-35). Видається, що такі аргументи не є достатньо переконливими та потребують додаткового обґрунтування, особливо враховуючи сучасних тенденцій та практик використання грантів. Тим паче, що в дисертації аналізується ряд нормативно-правових актів, які передбачають, що крім грошових коштів предметом гранту можуть бути також і інше майно (стор. 26-28). Це, наприклад, стосується Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 р. № 848-VIII та Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. Це допускає також і Рамкова військова угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки від 16.10.2020, в якій грант визначається як грошові або інші засоби, що передаються безоплатно. Тому, враховуючи вузький підхід до поняття гранту хотілось би почути аргументи та переваги запропонованого Вами визначення.

3. У вашому дисертаційному дослідженні ви досліджуєте цивільноправові відносини в сфері надання грантів, з особливим акцентом на договірне регулювання та зміст таких правовідносин. Про що свідчить мета вашого дослідження, яка сформульована на стор.20 дисертації. На сторінках 109-111 ви аналізуєте права та обов'язки сторін в договорі про надання гранту і пропонуєте істотні умови цього договору. Ваші висновки та аналіз зрозумілі та цінні для науки цивільного права, однак виникає питання щодо самих оговірних правовідносин з надання гранту. Зокрема, договірні правовідносини з надання гранту є одним єдиним правовідношенням, зміст якого становлять наведених на стор.110-111 права та

обов'язки між сторонами, чи це умовна назва системи взаємопов'язаних правовідносин, кожна з яких регулює окремі аспекти договору? Також, хотілось би почути і відповідь щодо об'єкту прав та обов'язків за договором з надання гранту.

4. В дисертаційній роботі вами аналізуються різноманітні форми допомоги, включаючи «грантову допомогу», «міжнародну технічну допомогу», «благодійну допомогу», «благодійний грант», «меценатську допомогу», «волонтерську допомогу» та «гуманітарну допомогу». Чи є зв'язок і відмінності між цими формами допомоги? Чи можна вважати грантову допомогу основною категорією, до якої можна віднести інші види допомоги, чи вони представляють собою окремі незалежні категорії?

3. Член спеціалізованої вченої ради, рецензент **Махінчук Віталій Миколайович**, доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. Висновок позитивний. Висловлено такі зауваження:

1. У розділі 3.3 автором досліджуються та пропонуються додаткові податкові пільги для іноземних надавачів грантів. Це включає можливість отримання ними податкових знижок, якщо вони надають гранти українським грантоотримувачам, встановлення співпраці між інститутами громадянського суспільства в Україні та організаціями-посередниками, такими як Тгапзпаііопаї ОІУП§ Еигоре (ТОЕ), а також внесення змін до міжурядових угод про уникнення подвійного оподаткування, що дозволить іноземним грантодавцям отримувати податкові преференції. Однак, практичні аспекти реалізації таких заходів потребують додаткової аргументації, оскільки податкові пільги є відповідальністю внутрішнього законодавства країн.

2. Для уточнення авторської пропозиції щодо необхідності закріплення в Законі України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року № 5073-УІ того, що волонтерство та гуманітарна допомога є формами благодійної діяльності зі спеціальним нормативним регулюванням, також варто розглянути включення цих видів діяльності до розділу 1 як видів благодійної діяльності. Це надасть пропозиції автора більшу аргументованість та цілісність.

3. При розгляді міжнародної підтримки України з боку іноземних урядів та міжнародних організацій як інструменту для задоволення зростаючих потреб держави, включаючи умови війни, варто також звернути увагу на роль грантів у процесах подальшої реконструкції країни.

4. Член спеціалізованої вченої ради, рецензент **Бернацький Микита Віталійович**, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. Висновок позитивний. Висловлено такі зауваження:

1. Одним з елементів гранту як такого та договору з надання гранту в роботі визначено «проект». В той же час авторкою не розкривається зміст зазначеного терміну в контексті досліджуваної теми. Оскільки цей термін хоч і має загальновідоме значення, доцільно було б уточнити, яким чином він розуміється саме в контексті його як елементу гранту та договору з надання гранту.

2. На с. 110 дисертанткою зазначається, що до обов'язків грантодавця за договором з надання гранту слід відносити обов'язок «здійснювати контроль за цільовим використанням коштів, відповідно до зазначеної мети». В цілому таке положення за змістом має більше спільного із правом, ніж із обов'язком, оскільки надавач цільових коштів у праві мати інформацію про те, що кошти використовуються за призначенням, за аналогією з договором пожертви (ст. 729-730 ЦК України). В той же час, якщо дисертантка наполягає на тому, що це є саме обов'язок - таке положення потребує додаткового обґрунтування.

3. В п. 9 наукової новизни необхідні уточнення. Зокрема слід уточнити що означає «один і той самий закон і юрисдикцію» а також уточнення потребує подальше твердження щодо того, що «можливість виконання договору залежить від правової системи, яка його буде застосовувати», оскільки правова система нічого не застосовує, більше того договір не застосовується, а виконуються його умови.

4. Потребує пояснення розбіжність в роботі між темою дослідження в якій йдеться про договір з надання грантової допомоги та між основним текстом роботи, де в основному йдеться про договір із надання гранту. В цілому відмінність не критична, однак слід пояснити співвідношення цих понять.

5. В роботі вбачається деяка підміна понять щодо терміну «альтруїзм». Альтруїзмом є безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших; протилежність егоїзму. Воно не пов'язане із мирним або військовим характером цілей, на які йде допомога. Ключовими елементами альтруїзму є безкорисливість (відсутність очікування будь-якої вигоди) та допомога іншим особам. Авторка в той же час зазначає на можливі військові наслідки такої допомоги. Така думка має право на існування, однак нічного спільного з альтруїзмом вона не має. Скоріше вбачається певний мирний характер результату допомоги. Зазначена концепція потребує уточнення.

6. В роботі окремо зазначається на сфери благодійної діяльності та напрями благодійної діяльності. Потребує уточнення з боку дисертантки щодо співвідношення цих категорій в контексті досліджуваної теми.

5. Голова спеціалізованої вченої ради **Король Володимир Іванович**, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу міжнародного приватного права та правових проблем євроінтеграції Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. Висновок позитивний. Без зауважень.

Результати відкритого голосування щодо присудження Костів Марії Тарасівні ступеня доктора філософії:

«за» 5 членів ради
«проти» — членів ради

На підставі результатів таємного голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Костів Марії Тарасівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Володимир КОРОЛЬ